

Verslag van den Conservator van het Friesch Museum over het jaar 1913.

Een afdeling voor het ouderwetsche boerenbedrijf. Nadat ons medebestuurslid de heer Broekema de wenschelijkheid betoogd had om voor het museum de hand te leggen op ouderwetsch Friesch karngerei, kaasbereidingswerktuigen enz., is het besluit genomen om de verzamelingen in die richting uit te breiden. Tengevolge van de oprichting der zuivelfabrieken heeft er een geheele ommekeer plaats gegrepen in de boerderijen van de veehouders. De typische karnmolens, karntonnen enz. zijn bijna overal opgeruimd. Hier en daar wordt er nog een gebezigd om water te putten of voor andere doeleinden, doch ze worden zeldzaam. Dit geldt nog meer van het losse gereedschap en daarom dient de onder de aanwinsten uitvoerig beschreven schenking van oud karngerei door den heer P. D. Wijbenga te Warga met bijzondere erkentelijkheid te worden vermeld. Zonder al te veel op het volgende jaarverslag vooruit te willen loopen wil ik nu reeds mededeelen dat een volledige karnmolen is aangekocht, die door mij werd aangetroffen in een boerderij van het Sint-Anthony Gasthuis, onder Leeuwarden. In verband hiermede wordt het depot voor voorwerpen van natuur-historischen aard gereorganiseerd en grootendeels ontruimd, daar die ruime lokaliteit zeer geschikt is om er de nieuwe afdeling te vestigen. In een landbouwprovincie als Friesland mag een retrospectieve afdeling voor het boerenbedrijf stellig niet ontbreken.

De terpen. De relaties met de verschillende terpeigenaren en terpbazen werden wederom met ijver aangehou-

den en zoo noodig uitgebreid. Het blijft een zware taak, zelfs om alleen het belangrijkste wat er bij het afgraven der Friesche terpen voor den dag komt, te redden en te bewaren. De depots raken vol en de ruimte voor uitbreiding is zeer krap toegemeten. Vermeld mogen worden twee gestempelde stukken terra-sigillata uit fabrieken te Rhein-Zabern, een gouden bracteaat uit Ferwerd, een kleine beschilderde potscherf uit Hichtum, een soort vaatwerk dat in het museum nog niet vertegenwoordigd was. Hichtum heeft trouwens meer merkwaardigs op gebied van terpen vaatwerk opgeleverd, waarop hier niet verder kan worden ingegaan. Een blijkbaar getrepaneerde schedel van een mensch uit Ferwerd zal nader aan een deskundig onderzoek worden onderworpen, evenals enkele schedels uit Hichtum.

Munt- en Penningkabinet. De veiling Wigersma eischte meer dan gewone geldelijke offers. Gelukkig waren enkele particulieren bereid om bijzondere bijdragen voor dit doel te geven, hetgeen niet genoeg gewaardeerd kan worden, want hierdoor was de directie in staat om bijkans alle tot Friesland betrekkelijke stukken, die ons ontbraken aan te koopen. In de eerste plaats eenige gouden Byzantijnsche en Merovingische munten uit de terpen en dan de unieke goudgulden van hertog George van Saksen, als bewindhebber van Friesland (1504—1515), welk stuk betaald moest worden met niet minder dan f310.— buiten het opgeld. Het is mij gebleken dat dit stuk afkomstig is uit de groote muntvondst van Amersfoort in 1894.

Brievencollectie Mr. J. Dirks. Met het oog op de inventariseering der in de Friesche terpen gevonden munten, waarbij het vooral aankomt op eene nauwkeurige vaststelling der herkomst, werd door mij voorloopig geordend de voor de geschiedenis van het Genootschap uiterst belangrijke correspondentie, nagelaten door Mr. Jacob Dirks, die een halve eeuw aan het Genootschap verbonden was

en brieven ontving van alle toonaangevende numismaten in het binnen- en buitenland en van vele andere geleerden en ook van eenige correspondenten, wier berichten dikwijls zeer belangrijk zijn, voor dengeen die de herkomst van munten of muntvondsten naspeurt. Deze brieven lagen in allerlei boeken en portefeuilles en werden na den dood van Dirks dan ook voor zooveel mij bekend nog door niemand geraadpleegd.

Prentenkabinet. Hier werd tentoongesteld een interessante verzameling van portretten, teekeningen, oude drukwerken en archivalia betreffende de jaren 1795—1814, nader omschreven in een elders in deze aflevering overgenomen, nauwkeurig persbericht.

Museum-commissie. Ten einde de museumaangelegenheden beter te kunnen voorbereiden en een vluggere behandeling van spoedzaken mogelijk te maken werd uit het uit negen personen bestaande bestuur eene commissie van vier leden afgescheiden, die in het bijzonder belast is met het toezicht op het museumbeheer. Aan den ondergeteekende, die uit den aard der zaak het meest met het museum in aanraking komt, werd de leiding van deze commissie opgedragen.

De bibliotheek. Vermeerdering van werkzaamheden noopten den ondergeteekende het ambt van bibliothecaris met 1 Januari 1914 neer te leggen.

Mr. P. C. J. A. BOELES.

DE VOORNAAMSTE AANWINSTEN VAN HET FRIESCH MUSEUM.

Januari 1913—Januari 1914.

I. Opgegraven voorwerpen, meereendeels uit de terpen en uit de periode vóór 1000 n. C.

XXVIIIb. **Blijfa**, Sytsmaterp onder (no. 105).

De volgende voorwerpen ontving het museum door bemiddeling van den heer J. P. Wiersma te Leeuwarden.

Nos. 619—662 Diverse voorwerpen van been en aardewerk.

XX. **Cornjum**, terp waar de kerk op staat.

Het navolgende is ontgraven in het gedeelte dat ten Zuiden ligt van de kerk en van den weg, die daar van het O. naar het W. langs loopt.

107—199 Hieronder diverse scherven van terra-sigillata, een stukje dakpan (170), vrij zeker Romeinsch, een laat-Romeinsch lampje (185), een Romeinsch bronzen beeldje (198, defect), voorstellende den god Mars, ontgraven volgens aanwijzing van den terpbaas ongeveer 0.50 M. boven de rails of 2.80 M. onder de oppervlakte der terp, in een zwarte laag, die ongeveer 1.20 M. dik was. Voorts eenige fraai versierde Saksische scherven en een fragment van een Saksisch-Friesche mantelspeld van brons. Dicht bij den weg werd een put ontgraven die in het vierkant geheel bekleed was met kleine boomstammen, waar de bast nog omheen zat (elzen- of berkenhout). Breed 1.30 M. De bovenkant, waar reeds een halve meter afgenomen was, lag bij mijn komst op 23 Juni 1913 2.70 M. onder de oppervlakte, doch oorspronkelijk ongeveer 2.20 M.

CXX. **Cornjum**, Dekamaterp (no. 354).

353—412 Eenige scherven terra-sigillata en een smal gouden kettinkje, lang 24 cM., gewicht 3 gr., den 1 Augustus

tus 1913 ontgraven ruim 1 M. onder de oppervlakte en ongeveer 1½ M. boven de rails, in wat de terpbaas noemde, verbrande grond. Mestlagen waren ter plaatse niet aanwezig.

- XXVIIc. **Ferwerd**, kloosterterp onder (no. 98).
- Nos. 45—79 Diverse voorwerpen, waaronder zeven Karolingisch Friesche bolpotten, waarvan een met voet en tuit. Enkele scherven terra-sigillata. Een met stervormige indrukken versierd fragment van een teil van gebakken steen (53), een defecte beenen kam, waarvan de dekbladen fraai versierd zijn, o. a. met vlechtornament (60).
- CI. **Ferwerd**, Burmaniaterp.
- 1040—1229 De heer J. P. Wiersma te Leeuwarden, belastte zich evenals vorige jaren weder met het houden van toezicht op de gravers.
- 1203 Omstreeks zevende eeuw n. C. Gouden hangsieraad (bracteaat) met verworpen slangfiguur. Bijkans geheel gelijk aan een ook uit Friesland afkomstig exemplaar door ons beschreven en afgebeeld in het Bulletin v. d. Ned. Oudh. Bond, VII, blz. 55, fig. 3. Deze bracteaaten komen ook voor in Skandinavië en aan de Zuid-kust van Engeland. Middellijn 2.5 cM. Met defect draagoog. Gewicht 2 gram. In September 1913 ontgraven in grijze aarde, 2 M. boven de rails en 1.50 M. onder de oppervlakte van de terp.
- 1091 Schedel (met onderkaak) van een Germaan. Op de kruin een vergroeide langwerpige ronde opening, lang 4 cM., wijd ruim 2 cM., waarschijnlijk door *trepaneering* ontstaan. In Mei 1913 ontgraven in zwarte aarde, 0.50 M. boven de rails en 3 M. onder de oppervlakte. Het overige skelet, hoewel aanwezig, viel geheel uit elkaar. Het hoofd was gericht naar het Oosten. Er werd niets bij dit geraamte gevonden. Het voorhoofd is bij de ontgraving beschadigd door een steek van een spade.
- XXVIIa. **Hallum**, verschillende terpen.
- 363—404 Diverse voorwerpen, verzameld door wijlen Dr. A.

Cannegieter te Hallum en ten geschenke ontvangen van Mej. Cannegieter aldaar.

XXVIIaa. Hallum, terp Jousumburen.
Nos. 265—270 Diverse voorwerpen, waaronder een gegoten bronzen heft (no. 270) in den vorm van een vogelkop met langen snavel, lang 7.6 cM. Een aardig voorbeeld van Germaansche dierornamentiek.

CXI. Hallum, terp op Jouzumburen (no. 100).
66—118 Verschillende scherven van terra-sigillata, een hals van een ruwwandig romeinsch kruikje met twee ooren tegen den hals, van gele aarde (91); een dito fragment van roode aarde (90); een bijkans volledige, zeer fraai versierde vroeg-Saksische beker, glanzend zwart (no. 67), van een soort, waarvan gewoonlijk alleen de smalle voet gevonden wordt. Een onversierd, zeer klein bekervormig potje, eveneens Saksisch (74); een fraai versierde Saksische scherf (70); de drie laatstgemeld nummers zijn gitzwart.

CXXXV. Hartwerd, terp op „Zijns” (no. 328).
De bovengrond van deze terp is reeds in vroegere jaren afgegraven. De nieuwe exploitatie heeft omstreeks 1 April 1913 een aanvang genomen. Bij mijn bezoek aan de terp op 26 Mei 1913 waren er reeds een zestigtal geometrische scherven gevonden en nog geen sigillata. Ook was toen reeds gevonden de schedel no. 14, met bijbehorend skelet. De terpbaas was destijds niet bereid om het gevonden op te zenden. In November, toen de voorwerpen in het Friesch Museum ontvangen werden, bleek van het skelet alleen de schedel bewaard gebleven te zijn.

1—14 Waaronder no. 12: negentien randscherven van geom. versierde potten; no. 13: drie en negentig scherven van dergelijk vaatwerk; no. 14: een schedel van een mensch.

2 Een behoudens een defect aan den rand, geheel compleet potje met geom. ornament, voorzien van één uitsteeksel, bij wijze van oor. Hoog 0.115 M., middellijn 0.127 M.

Terra-sigillata werd in deze terp nog niet gevonden. Vgl. Boeles, *Vaatwerk met geometrisch ornament uit de terpen*. Vrije Fries XXI, blz. 447.

- LXXXIIa. **Hichtum**, terp „Wybranda-state” (no. 326).
Nos. 94—323 Hieronder een groot aantal fragmenten van geometrisch versierd vaatwerk, eenige scherven van terra-sigillata en een klein scherfje van met bruine verf beschilderd vaatwerk (no. 317), een soort die nog niet in het museum vertegenwoordigd was.
- CXXI **Klmswerd**, terp „Minnema de With” (no. 325).
19—47 Hieronder 28 scherven met geometrisch ornament (no. 31) en een fraai, geheel voor reconstructie vatbare, niet versierde kom van terra-sigillata uit een fabriek te Rheinzabern. Op den oplopenden bodem het stempel van den pottbakker Domitianus (DOMITI...). Deze fijne kom is weinig gebruikt en halfzwart gebrand. Waarschijnlijk bijgave in een brandgraf. Bij het vinden uit onachtzaamheid gebroken.
- CXXXVIII **Kubaard**, terp „Barkwerd”.
1—33 Waaronder tien scherven met geometrisch ornament. Eenige groote fragmenten van een wrijfschaal van terra-sigillata met leeuwenkopvormige tuit (24). Een halsfragment van een ruwwandige Romeinsche kruik (no.27), die nog uit de eerste eeuw n. C. schijnt te zijn. Een randscherf van een vaas van fijn donker-grijs terra-nigra. De hals met een golflijn versierd. De rand-lippen vertoonen metaal-glans (28).
- LII. **Marsum**, terp ten zuiden van het dorp (no. 71).
104—143 Waaronder onderscheidene scherven van geometrisch en met schelppoeder versierd vaatwerk, die volgens den terpbaas hier in de mest gevonden werden. Groot fragment van een kom van onversierd terra-sigillata (laat), geen stempel (144).
- CXXV. **Menaldum**, terp „Hoek” ten N.W. (no. 58).
53—58 Diverse voorwerpen, waaronder een Karolingische pot op voet, met tuit, hoog 0.25 M.
Piaam, stuk land onder.
1491 Amulet of hangsieraad van brons in den vorm van

- een wassende maan, in de open boog hangt een bronzen sterretje. Dit voorwerp van Romeinschen oorsprong, dateert ongeveer uit de tweede eeuw n. C. Een aanverwant stuk werd ontgraven in het kasteel te Wiesbaden. Zie E. Ritterling. *Kastell Wiesbaden*. O. G. R. L. Lief. XXXI, Taf. X no. 41. Gevonden nabij den zeedijk te Piaam en wel 0.50 M. onder de oppervlakte door A. D. Reinsma te Piaam. *Geschenk van den heer E. P. Kingma te Makkum*.
- CXXXVII. **Tzum**, terp de „Botertobbe” (no. 243), tusschen Spannum en Fatum.
- 1—31 Diverse voorwerpen.
- CXXXIII. **Tzum**, terp „Groot-Tolsum” op de Vlaren onder (no. 274).
- 205—333 Hieronder talrijke fragmenten van geom. versierd vaatwerk en terra-sigillata, o. a. een bodem met stempel van *Reginus*, een pottebakker te Rhein-zabern (no. 243), gevonden ongeveer 5 cM. onder Friesch Z.P. Verder een defect Romeinsch lampje, uit de eerste eeuw met twee voluten aan den tuit (325), gevonden ongeveer 30 cM. onder Fr. Z.P., in zwarte aarde.
- CXXXVI. **Westerlittens**, onder Wommels. Terp of huisstede „Littenserburen”.
- 1—31 Hieronder een kaasvorm van gebakken aarde (1), hoog 0.195 M., middell. 0.275 M. Verschillende scherven van terpen vaatwerk en tal van aardewerkfragmenten o. a. Makkumer aardewerk en porselein uit meer recente tijden.
- LXXVIIa. **Wijnaldum**, terp te (no. 171).
- 108—151 Diverse voorwerpen, waaronder fragmenten van terra-sigillata. In deze terp werd ook gevonden een tiers de sol van Justinianus, die niet kon worden aangekocht en door den terpeigenaar behouden werd.
- LIIIe. **Winsum**, terp Monnikebayum (no. 25).
- 8 Friesche twee-oorenpot met nauwe opening. Hoog 24 cM.
Geschenk van Mr. W. J. van Welderen baron Rengers.

II. Voorwerpen uit de periode na 1000 n. C.

- Nos. 1458 Zandsteenen kop van een beeld, mannenhoofd, middeleeuwsch, denkelijk afkomstig van een grafmonument. Gevonden bij het afgraven van de terp te Schettens.
In bruikleen van den heer K. van Ringh te Bolsward.
- 1449 IJzeren armbus met jaartal 1660 en de wapens van Eminga en Botnia. Afkomstig uit Franeker.
Geschenk van den heer A. Draisma de Vries te Franeker.
- 1457 Verschillende 16e en 17e eeuwse scherven enz., afkomstig van het zogenaamde „Oud-Kerkhof” bij het Sneeker meer. Zie Vrije Fries XXI, blz. 420.
Geschenk van den heer Lolke Dokkum te Sneek.
- 1482—1487 Fragment van een middeleeuwschen kandelaar van gebakken steen, twee roodsteenen potdeksels, elk met een huiskerk; een ruitvormig, verglaasd vloer-tegeltje; een gothische ruiterspoor van ijzer en een ijzeren ring. Gevonden in 1913 bij het graven van fundamenten voor het groote pakhuis van gewapend beton op het Noordvliet te Leeuwarden, voor den heer J. Koopmans. Bijkens den ruiterspoor en het tegeltje, uit omstreeks de veertiende of vijftiende eeuw. Er moeten meerdere tegels gevonden zijn.
Geschenk van den heer J. Feenstra te Leeuwarden.
- 1495 Acht bewerkte zandsteenen fragmenten van een in 1555 vervaardigd poortje van het voormalige Burmaniahuis te Leeuwarden, waarvan drie met inscripties:
1. RIENCK VĀ BURMANIA RIDDER
ĒN DROST TOT COEVARDE A° 1555.
  2. I. GEMMA VĀ BURMANIA.
  3. I. JELL. VAN AYLVA.
  4. Een steen met de wapens van Burmania en Aylva.
  5. twee maskerkoppen.
  6. twee renaissance krullen.

Laatstelijk waren deze steenen ingemetseld in een der bijgebouwen van het nieuwe Burmaniahuis en zijn zij in 1913 uitgebroken. Zie de tekening van het poortje, dat toegang gaf tot het Oldehoofsterkerkhof, in het prentenkabinet, 57 no. 5.
Geschenk van den heer W. W. Hopperus Buma.

- No. 1496 Steen met voorstelling van de kerk te Dronrijp, met bijbehorende kraagsteen waarop de sporen van een inscriptie. Tot in 1913 ingemetseld als voren.
Geschenk als voren.
- 1497 Vergulde windvaan met het wapen van Burmania. Afkomstig van het Burmaniahuis te Leeuwarden.
Geschenk als voren.
- 1454—56 Zilveren lepel, schaar en knipje van een beugel-tasch, alles uit het einde der 18e of begin der 19e eeuw. Gekocht van een zilversmid te Leeuwarden en door dezen aldaar voor oud ingekocht.
- 1463 Hooge trom, tot omstreeks 1888 gebruikt door de schutterij te Leeuwarden.
- 1464 Alsvoren laag model, na 1888 gebruikt.
- 1465 Koperen hoorn, gebruikt als voren.
No. 1463—65 in bruikleen van het Gemeentebestuur te Leeuwarden.
- 1488 Rok van gebloemde witte zijde, behoord hebbende aan Mevrouw Kniertje Meursinge, geb. van der Plaats. Vgl. Catalogus 1909 no. 970. Eerste helft der 19e eeuw.
- 1489—90 IJzeren vork en leeren drinknapje door den heer Hendrik Meursinge gebruikt in den veldtocht van 1815 en in den slag van Waterloo. Met door hem geteekende verklaring.
No. 1488—90 geschenk van Mevrouw Meursinge—Sillevis te 's Gravenhage.
- Karngereedschap (tsjerne-gerel) enz.**
- No. 1465 Twee roodkoperen melkemmern (earn-amers).

- No. 1466 Twee houten melkaden (môlkaeden), platte bakken waarin de melk te roomen werd gezet.
- 1467 Twee alsvoren van rood koper (earen molkaden).
- 1468 Zeventien runderbeenderen (schenkels), gebruikt om de melkaden voor kantelen te behoeden (aedskrinkels).
- 1469 Platte koperen schotel, om de room af te scheppen (reampetielle).
- 1470 Blauw geverfd houten vat om de room te laten staan tot ze gereed is om te karnen (molkenfet of molken-tine). Met deksel.
- 1471 Blauw geverfde karnton met koperen rand, deksel, pols, houten en koperen spatdekseltjes (wipperdewip) en doek (tsjerne mei lid, pols, spatskutel en tsjerne-kleedtsje).
- 1472 Houten botervorm (halfpondsvorm) van binnen met snijwerk (bûterkop).
- 1473 Melkzeef, bespannen met paardehaar (teams).
- 1474 Aad met koperen beslag (bûteraed), gebruikt om de boter in te kneden.
- 1475 Alsvoren, grooter en zonder beslag om kaas te kneden (brokaed).
- 1476 Alsvoren met houten rooster en kaasdoek (brokaed met ramptje en tsjiisdoek).
- 1477 Groote houten kuip, waarin de wei wordt gedaan, die zich bij de kaasbereiding afscheid. Met deksel (tsjiis-tobbe, waeitobbe).
- 1478 Kaasvat met deksel, waarin de kaas wordt geperst, met bijbehorend kuipje om wei op te vangen (tsjiis-fetmeitobke).
- 1479 Alsvoren, grooter formaat.
- 1480 Alsvoren zonder kuip.
Nos. 1465—1480 gebruikt op een boerderij te Warga en door den gebruiker, den heer P. D. Wijbengaten geschenke gegeven.

Sportprijs.

- 1494 1822. Verguld houten masttop, lang 0.30 M., zooge-

naamd „tuigje”, met zilveren scheerhout, waaraan bevestigd een zijden, met gouddraad bestikt vleugeltje of wimpel. Op het scheerhout staat „Vereerd door een gezelschap te Sneek den 21 Aug^{ts} 1822”. Blijkens advertentie in de Leeuwarder Courant van 16 Augustus 1822 werd deze prijs te Sneek uitgelooft bij eene hardzeilpartij en wel voor de klasse bootjes, die vrij van belasting geijkt zijn. De top van het „tuigje” is onlangs vernieuwd. Een geheel gelijkvormig tuigje, lang 1.117 M. is door mij beschreven in de Vrije Fries XXI, blz. 509, no. 1427.

Geschenk van Mr. J. J. Croles te Leeuwarden.

III. Aanwinsten van het munt- en penningkabinet.

Munten in Friesland gevonden.

- A 1284 Gouden solidus van keizer Leo I (457—474). Sabatier pl. VI no. 22. Gevonden bij het dorp Blija. Auctie Wigtersma no. 638. Waarschijnlijk voorzien geweest van een oog om aan te hangen.
Een bijna gelijke solidus, wegende 4.47 gram en ook gevonden in eene Friesche terp werd ons in 1913 ter determineering aangeboden. Zie inventaris no. 486.
- 1285 Merovingische navolging van een solidus van keizer Anastasius (491—518). Bleek goud, 3.96 gr.
Gevonden bij Bolsward. Auctie Wigtersma no. 639 en Wigtersma, *Aanteekeningen over de Nederl., in het bijzonder over de Friesche muntgeschiedenis*, fig. 7.
- 1286 Gouden tiers de sol, geslagen te Maastricht of een navolging van de daar geslagen munten.
Vz. + T F I C C T O S (in plaats van Triecto f.), borstbeeld naar r.
Kz. $\text{C H C T M I T S T O V N T}$ om een parelcirkel waarin een kruis staande op een bolletje met twee punten er naast. Gewicht 1.255 gr. Afkomstig uit een Friesche terp. Wigtersma, *Aanteekeningen* fig. 6 en auctie no. 389 (pl. IV). Deze tiers de sol is *geheel gelijk* aan no. 1192 van Prou (pl. XX, 4), *Les monnaies Merovingiennes* en wordt

door den schrijver gerekend tot de imitaties van de munt van Maastricht.

- A 1287 Denier van Karel den Grooten, geslagen te Duurstede, tweede periode (781—814).
 + C ^ R L W E + F R . , kruis met 4 driehoekige stippen.
 Kz. + D O R E W T ^ D O , monogram van Carolus. Zilver 1.69 gr. Herkomst onbekend, doch vermoedelijk Friesland. Auctie Wigiersma no. 390. Vgl. Prou no. 62.
- 1288 Munster. Theodoor III, Graaf van Isenburg (1218—1226).
 Denier van zilver, 0.75 gram.
 Vz. Bisschop met kromstaf in r. hand en boek in l. hand. Omschrift door afbrokkeling verdwenen.
 Kz. Gebouw met drie torens. Cappe, *Die Mittelalter-Münzen von Münster etc.* Taf. I no. 12. Terp Ferwerd. Auctie Wigiersma no. 548.
- 1289 Omstreeks 1525 halve groot van Metz. Zilver. Appel no. 2148. Gevonden in Friesland. Auctie Wigiersma.
- 1281 Frankrijk, Philips IV (1285—1314). Toursche groot van zilver.
 + PHILIPPUS REX, rondom een kruis.
 Kz + TURONVS CIVIS.
 Gevonden in de terp te Jislum, een halve meter onder de oppervlakte.
- 1274 Goudgulden van Jan van Horn, bisschop van Luik (1484—1505).
 Gevonden onder Miedum bij het inkuilen, in een stuk land aan de Luts.
- 1277 1588. Halve daalder van Christiaan, hertog van Saksen. Fraai exempl.
 Gevonden in de terp te Ferwerd.
- 1273 1691. Schelling van Nymwegen. Verkade pl. 23, 4. Gevonden aan den Stiensersweg bij Leeuwarden.

Friesche Munten.

- 1290 Goudgulden van hertog George van Saksen als bewindvoerder van Friesland (1504—1515).
 Vz. GEORG. DUX SAXO' GUB. FR(ISIAE), de wapens van Saksen en Friesland en de voorstelling van Johannes den Dooper met het lam Gods.

Kz. † JHESU * MARIEQUE * GLORIA rondom den rijksappel. Van der Chijs blz. 151 en pl. VII no. 2. Eenig bekend en fraai exemplaar, afkomstig uit de vondst van Amersfoort in 1894. Van der Chijs kende deze munt alleen door eene afbeelding in een beeldenaar van 1526. Aangekocht op de auctie Wigtersma (no. 317) voor f 310.— buiten het opgeld.

Gedenkpenningen.

- A 1291 Zilveren dooppenning. Op de vz. een voorstelling van de besnijding van Christus. Op de kz. Christus gedoopt in den Jordaan. Gemerkt op de vz. I. H. (Johann Höhn, graveur te Dantzig).

Op de kant is gegraveerd de inscriptie:

JAN CLASENS MOLENAER. 1664. HINLOPEN.

Auctie Wigtersma no. 286. Wigtersma, *familiepenningen* no. 13.

1694. Gegraveerde geboortepenning van zilver. Vz. een wapenschild in vieren verdeeld: twee vakken blank an twee elk met drie lelies.

Kz. DIONISIUS AUGUS // TINUS WINKLER GEBO // REN TOT DEINUM OP EEN // MAANDAG 'S AVONDS // TE 4 UUR DEN 26 FEBR̄ 1694.

Friesch werk. Auctie Wigtersma no. 287. Wigtersma *Familiepenningen* no. 16.

- 1282 Bronzen medaille, vervaardigd door J. Elion. Vz. Aesculaap en de woorden „OB CIVES SERVATOS”. Kz. VOOR GOEDE ZORG EN HULP BIJ HET HEERSCHEN DER CHOLERA ASIATICA IN 1866.

Ingegraveerd de woorden:

DOOR Z. M. DEN KONING TOEGEKEND AAN DR. A. MEURSINGE Hz.

Geschenk van Mevrouw Meursinge—Sillevis te 's Gravenhage.

Eenige kunstmedailles, in 1913 uitgegeven door de „Vrienden van de medaille” en aan de leden toegezonden.

De Conservator:

Mr. P. C. J. A. BOELES.